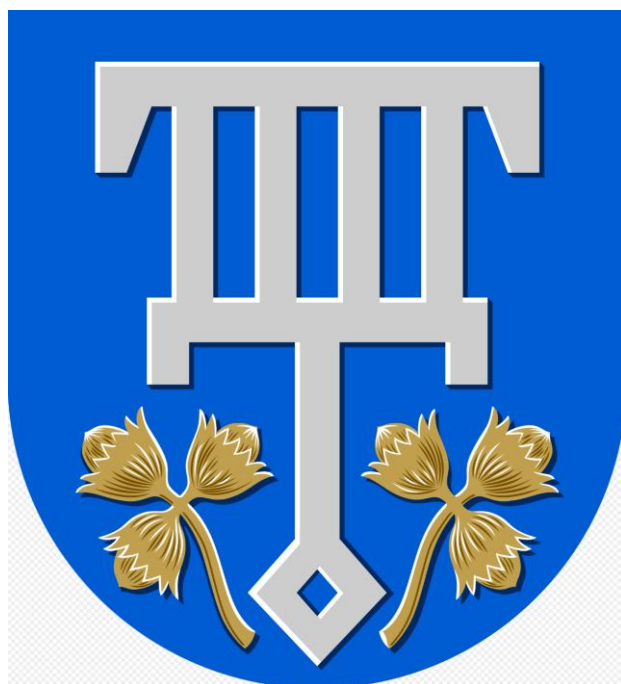

LOHJAN KAUPUNKI

ARVIOINTIKERTOMUS 2025

Sisällys

1	Puheenjohtajan katsaus.....	2
2	Tarkastuslautakunnan toiminta.....	3
3	Talouden analyysi.....	4
3.1	Käyttötalous	4
3.2	Investointien toteutuminen.....	8
3.3	Talouden tasapaino.....	9
4	Strategiasta johdettujen vuositavoitteiden toteutuminen	12
4.1	Konsernipalvelut.....	12
4.2	Kaupunkirakenne	13
4.3	Sivistystoimiala.....	14
4.4	Konserniyhteisö	16
5	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	17
6	Henkilöstö	20
7	Muut havainnot.....	22
8	Tarkastuslautakunnan kysymykset vastuullisille	23
9	Arviointikertomuksen hyväksyminen.....	24

1 Puheenjohtajan katsaus

Valtuustokausi vaihtui keväällä 2025, mikä tarkoittaa, että tätä arviointikertomusta on ollut laatimassa lähes kokonaan uudistunut tarkastuslautakunta. Arviointikertomus painottuu tilinpäätökseen, kaupungin strategian ollessa vuoden päätyessä päivityksessä.

Tilikauden tulos oli alijäämäinen, vaikkakin huomattavasti vähemmän kuin talousarvio pahimmillaan ennusti. Yleinen heikko taloustilanne vaikutti myös Lohjalla verotulojen kertymiseen, mikä näkyi tulopuolella. Käyttötalouden kehitys oli kohtuullista, mutta suuret jo toteutetut, sekä vasta suunnitellut investoinnit tulevat haastamaan kuntataloutta jatkossakin.

Sisäisen tarkastuksen vuoden 2025 toimintaan kohdistuneissa tarkastuksissa löydettiin merkittäviä puutteita kaupungin hankintaohjeen ja hankintalain noudattamisessa. Koko organisaatiota tarvitaan huolehtimaan, että saatujen havaintojen perusteella toimintatavat ja prosessit saadaan sellaiselle tasolle, että henkilöstö pystyy keskittymään ydinasioihin.

Arviointisuunnitelma on laadittu alkusyksystä 2025 uuden tarkastuslautakunnan aloittaessa tehtävänsä. Kaupungin toimintojen läpikäyntiä on jaettu koko valtuustokaudelle, jotta riittävä keskittyminen eri aloihin olisi mahdollista. Luonnollisesti vuosittain tarkastuslautakunnan työohjelmassa on talousarvio ja sen toteutuminen kokonaisuudessaan tilinpäätöksen muodossa.

Vuoden kuluessa tehdyssä tarkastelussa on vuoden 2025 osalta keskitytty Hyte-toimintaan, Työllisyyspalveluihin, Lohjan kiinteistöihin ja Lohjan Vuokra-asuntoihin, varhaiskasvatukseen, kaupungin kiinteistöihin ja kielenkääntämiseen. Vuoden aikana tehtyjä päätöksiä, kuten Länsirata-sopimusta, sote-kiinteistöjen yhtiöittämistä sekä uuden strategia luomista ja toteuttamista on seurattava tarkkaan tulevaisuudessa.

Koko tarkastuslautakunnan puolesta haluamme kiittää kaupungin henkilöstöä, joka on käytännössä toteuttanut valtuuston tahtotilaa ja mahdollistanut asukkaiden palvelut. Kiitos myös omasta puolestani tarkastuslautakunnalle aktiivisesta ja huolellisesta työstä tärkeässä tehtävässämme.

Heli Saukkola, tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan on kuntalain §:n 121 mukaisesti arvioitava, ovatko valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi kohdistuu kaupungin omalle toiminnalle asetettujen tavoitteiden ohella kaupungin tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Lohjan kaupunginvaltuusto valitsi 11.6.2026 kokouksessaan (KVALT 11.06.2026 § 110) valtuustokaudelle 2025–2029 tarkastuslautakunnan jäseniksi seuraavat jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet:

Jäsen	Varajäsen
pj. Heli Saukkola	Visa Kananoja
vpj. Otso Jolkkonen	Teuvo Laine
Suzanne Di Rodi-Maukku	Marsa Valtonen
Liisa Jääskeläinen	Ossi Tiltti
Matti Junnila	Jaana Ahonen
Nina Paloranta	Veikko Kivilahti
Mika Sevon (20.4.2026 asti)	Heidi Kuusela
Janne Turunen (21.4.2026 alkaen)	

Kaupungin toiminnan tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointia tehdään tarkastuslautakunnan kokouksissa saatujen tietojen perusteella. Kertomus on lautakunnan käsitys siitä, miten kaupungin hallitus, muut kunnan viranomaiset ja kaupungintytäryhteisöt ovat onnistuneet valtuuston tahdon toteuttamisessa. Esteellisyydet on huomioitu tarkastuslautakunnan toiminnassa.

Tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisina pitämiään selvityksiä arvioinnin tulokista. Myös muu kuin tilinpäätöksen yhteydessä annettava raportointi valtuustolle on mahdollista, kun tarkastuslautakunta katsoo esimerkiksi asian kiireellisyyden tätä vaativan. Tarkastuslautakunta on seurannut toimielimien toimintaa ja kuullut kokouksissaan johtavia viranhaltijoita kuten kaupunginjohtajaa, talousjohtajaa ja toimialajohtajia.

Tarkastuslautakunta on tutustunut Lohjan kaupungin vuoden 2025 talousarvioon ja tilinpäätökseen. Valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista sekä kaupungin koko toimintaa on arvioitu kokouksissa saadun tiedon, saatujen ennakkoselvitysten ja tilinpäätöksen perusteella. Kuntalain (410/2015 § 84) mukaan tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu valvoa luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Lautakunta käsitteli ja saattoi valtuustolle tiedoksi uudet sidonnaisuusilmoitukset.

Kunnan tilintarkastusyhteisönä toimi tilikaudella 2025 BDO Audiator Oy päävastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Tove Lindström-Koli. Tarkastuslautakunta seurasi tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista. Tilintarkastaja esitteli lautakunnalle tarkastussuunnitelmansa ja raportoi tarkastuslautakunnalle tilikautta 2025 koskevista asioista.

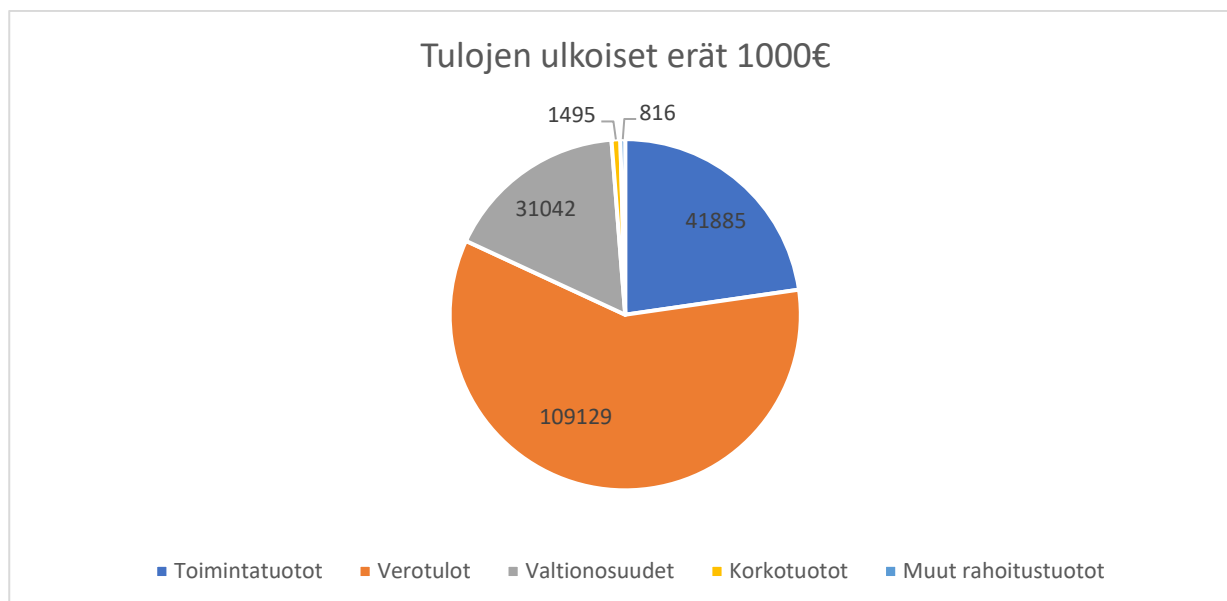
3 Talouden analyysi

3.1 Käyttötalous

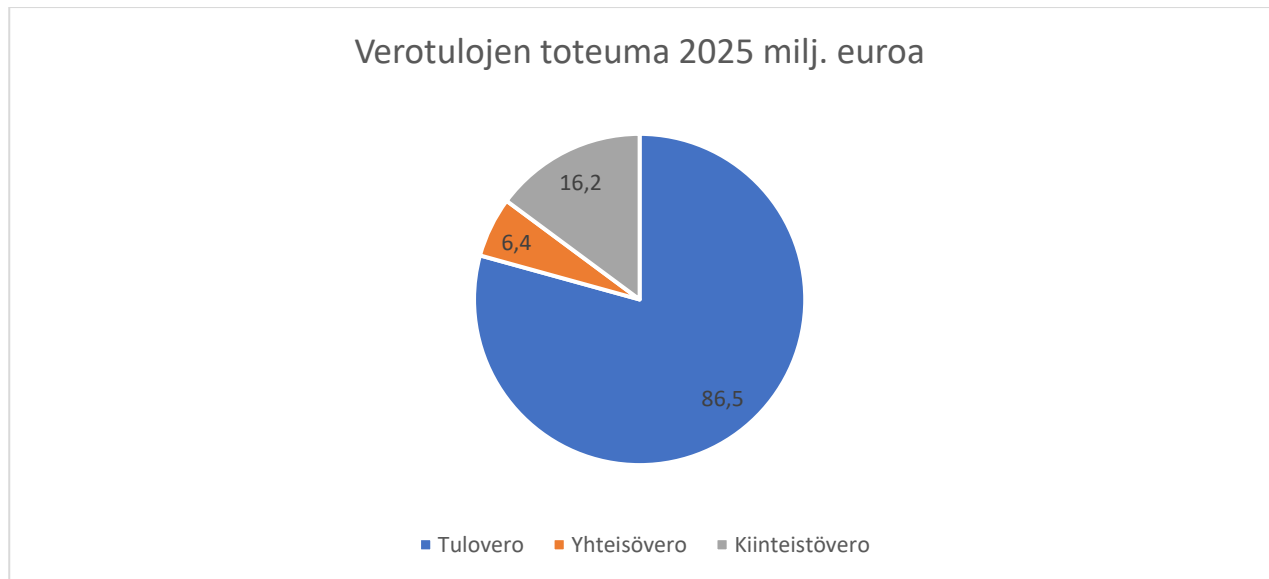
Lohjan kaupungin käyttötalous toteutui vuonna 2025 kokonaisuutena talousarviota paremmin, vaikka toimintaympäristöä leimasivat heikko suhdannetilanne, verotulojen ennakoitua heikempi kehitys sekä TE-uudistuksen myötä kunnalle siirtyneet uudet ja osin alibudjetoidut kustannusvastuut. Kaupungin toimintakate oli 118,7 milj. euroa, mikä oli 6,9 milj. euroa muutettua talousarviota parempi ja toteutui 94,5 prosenttisesti.

Ulkoisia toimintatuottoja kertyi yhteensä 41,9 milj. euroa eli 4,1 milj. euroa arvioitua enemmän. Ylitys muodostui pääosin myynti- ja maksutuotoista sekä saaduista tuista ja avustuksista, kuten opetuksen kotikuntalaskutuksesta, vesilaskutuksesta, rakennusvalvonnan maksuista ja vuokratuotoista. Vaikka toimintatuottojen hyvä kehitys paransi käyttötalouden toteumaa olennaisesti, on huomioitava, että osa kasvusta perustui kertaluonteisiin ja vaikeasti ennakoitaviin eriin, mikä heikentää tulopohjan pysyvyyttä tulevana vuosina.

Toimintakulut alittuivat kokonaisuutena 2,7 milj. eurolla, mutta kulurakenteeseen sisältyy merkittäviä riskejä. Henkilöstömenot kasvoivat 99,7 milj. euroon ja alittivat talousarvion noin 1,0 milj. eurolla. Tulorahojuksen näkökulmasta käyttötalouden toteumaa heikensi verotulojen kehitys. Verotuloja kertyi 109,1 milj. euroa, mikä alitti muutetun talousarvion noin 0,3 milj. eurolla. Verotulojen heikko kehitys johtui erityisesti työllisyystilanteen heikkenemisestä, vaimeasta palkkasumman kasvusta sekä yhteisöverotulojen selvästä laskusta. Valtionosuudet puolestaan toteutuivat 31,0 milj. euron tasolla ja nousivat noin 2 milj. euroa edellisestä vuodesta. Valtionosuuksien kasvu liittyi ennen kaikkea TE-palvelujen siirtoon kunnille ja perusopetuksen lainsäädäntömuutoksiin, mutta se ei kokonaisuutena ollut riittävä kompensoimaan verotulojen heikentymistä ja menojen kasvua.

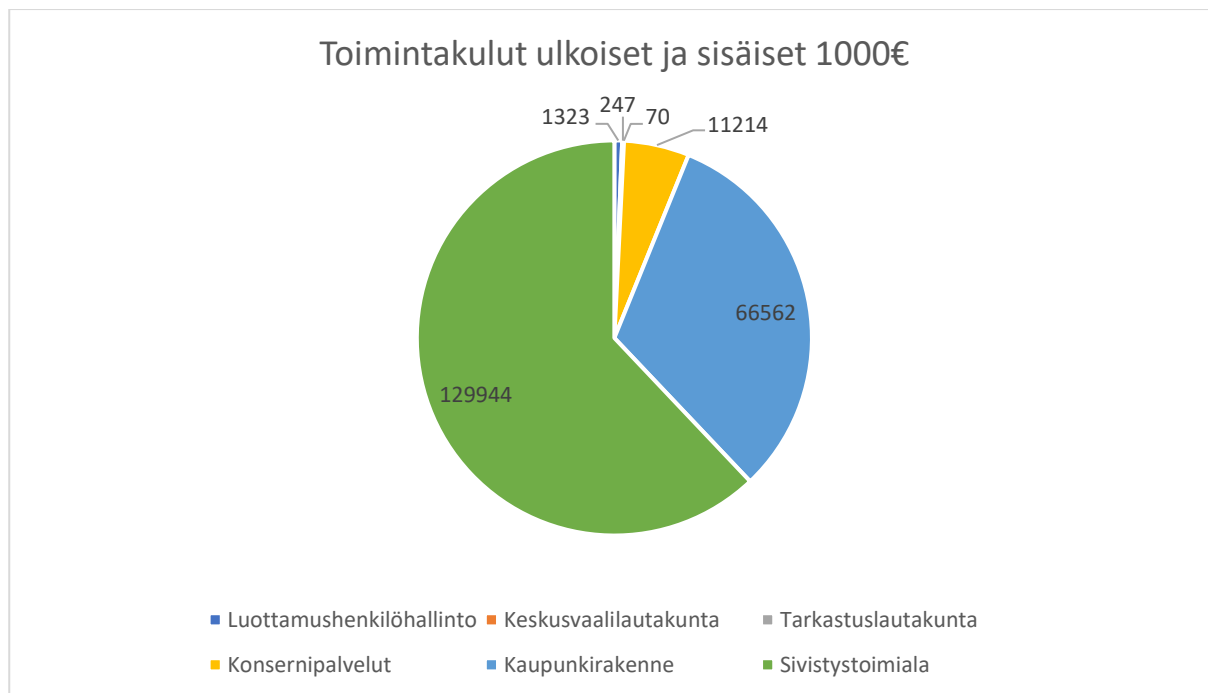
Kuvio 1. Tulojen ulkoiset erät 1000 €

Kuvio 2. Verotulojen toteuma verolajeittain vuonna 2025 (milj. euroa).

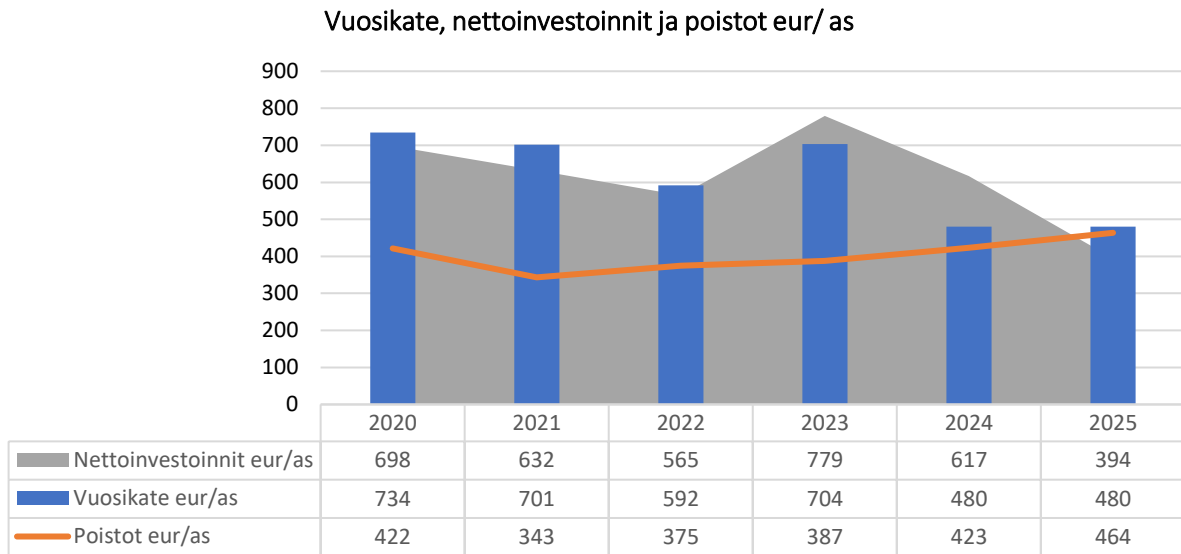
Kuvio 3. Menojen ulkoiset erät 1000 €

Kuvio 4. Toimintakulujen ulkoiset ja sisäiset erät toimialakohtaisesti 1000 €

Kaupungin toimialakohtaiset ulkoiset ja sisäiset toimintakulut toteutuivat seuraavasti: luottamushenkilöhallinto 1 323 000 euroa, keskusvaalilautakunta 247 000 euroa, tarkastuslautakunta 70 000 euroa, konsernipalvelut 11 214 000 euroa, kaupunkirakenne 66 562 000 euroa ja sivistystoimiala 129 944 000 euroa. Toimialakohtaisia kuluja on esitetty kuviossa 4.

Teknisen lautakunnan toimintakate toteutui 2,6 milj. euroa talousarviota parempana, kun taas sivistys- ja kaupunkikehityslautakunnilla toimintamenot ylittyivät, mutta ylitykset kyettiin kattamaan odotettua suuremmilla toimintatuotoilla. Lohjan kaupungin **vuosikate** oli vuonna 2025 19,5 milj. euroa, mikä oli 2,4 milj. euroa edellisvuotta heikompi (2024: 21,9 milj. euroa). Vuosikate oli 429 euroa asukasta kohden ja kattoi poistot 92,5-prosenttisesti, kun tasapainoisessa kuntataloudessa poistojen kattavuuden tulisi ylittää 100 %. Näin ollen vuosikate ei ollut riittävä kattamaan kaupungin investoinneista aiheutuvaa kulumista täysimääräisesti, ja osa investoinneista jouduttiin rahoittamaan velkarahalla. Vuosikate kuvaa sitä tulorahoi-
tuksen määrää, joka kunnalle jää jäljelle juoksevien menojen jälkeen ennen poistoja. Se kertoo, kuinka paljon rahaa kunnalla on käytettävissä investointeihin, lainojen lyhennyksiin ja puskurien vahvistamiseen.

Kuvio 5. Vuosikatteen, nettoinvestointien ja poistojen kehitys vuosina 2020–2025 asukasta kohden.

Kaupunginvaltuusto päätti lokakuun kokouksessaan (KVALT 20.10.2025 §159) talousarviomuutoksesta, jossa korotettiin poistoihin arvioitua määrärahaa. Vuoden 2025 talousarviossa poistoihin ja arvonalentumisiin on alun perin varattu 17,8 milj. euroa, mutta ajantasaisen arvion perusteella poistojen määrän arvioitiin olevan noin 19,5 milj. euroa, eli 1,7 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa. Tämä lisäys johtuu nimenomaisesti siitä, että uudet valmistuneet investointikohteet tulivat vuonna 2025 poistojen piiriin ensimmäistä kertaa koko vuoden ajalta. Aiemmin nämä kohteet eivät ole rasittaneet poistoja täysimääräisesti, mutta nyt niiden vuosipoistot kohdistuivat talouteen kokonaisuudessaan.

Vuosikate heikkeni erityisesti verotulojen ennakoitua heikommalla kehityksellä ja poistojen kasvun vuoksi. Käyttötalouden hyvä toteutuminen ja menokuri pystyivät vain osittain kompensoimaan tulorahoituksen heikentymistä. Tilanne osoittaa, että kaupungin tulorahoituksen kantokyky on heikkenemässä, vaikka käyttötalous vielä pysyy hallinnassa. Kaupunkikonsernin vuosikate oli vuonna 2025 25,2 milj. euroa, mikä oli hieman edellisvuotta heikompi (2024: 25,3 milj. euroa). Konsernin vuosikate kattoi poistot 96,6-prosenttisesti, joten myöskään konsernitasolla tulorahoitus ei ollut riittävä kattamaan omaisuuden kulumista täysimääräisesti.

Konsernin vuosikate oli emokuntaa vahvempi, mikä johtuu osittain tytäryhtiöiden tuottamasta positiivisesta tulosvaikutuksesta. Tästä huolimatta konsernin kokonaistulos muodostui 0,9 milj. euroa alijäämäiseksi, mikä osoittaa, että konsernirakenne ei tällä hetkellä merkittävästi vahvista kaupungin taloudellista kestävyyttä.

Kaupungin **omavaraisuusaste** oli tilikauden lopussa 42,0 %, kun se edellisvuonna oli 43,2 %. Omavaraisuusaste on laskenut pitkällä aikavälillä selvästi ja alittaa selvästi kuntataloudessa usein kriittisenä pidetyn 50 prosentin rajan. Tämä merkitsee kohonnutta velkariskiä ja heikentynyttä kykyä selviytyä talouden häiriötilanteista ilman lisävelkaantumista.

Omavaraisuusasteen heikkeneminen johtuu erityisesti voimakkaasta investointitasosta ja lainakannan kasvusta tilanteesta, jossa vuosikate ei riitä kattamaan investointien ja poistojen yhteisvaikutusta. Konser-

nitilinpäätöksen perusteella konsernin omavaraisuusaste on emokuntaa pienempi, mikä on tyypillistä kuntakonserneille, joissa kiinteistö- ja infrastruktuuriyhtiöiden velkavivut ovat merkittäviä. Konsernin vakavaraisuutta heikentävät erityisesti energiantuotannon, vuokra-asumisen ja liikuntakiinteistöjen pääomavaltaisuus sekä näihin liittyvät rahoitusvastuut.

Kaupungin **suhteellinen velkaantuneisuus** oli vuonna 2025 125,3 % (2024: 121,7 %). Tämä tarkoittaa, että kaupungin koko vieras pääoma ylittää selvästi sen vuotuiset käyttötulot. Tunnusluvun nousu kertoo talouden rakenteellisesta epätasapainosta, jossa toimintamenot, investoinnit ja rahoituskulut sitovat yhä suuremman osan tulopohjasta. Kaupunkikonsernin suhteellinen velkaantuneisuus on korkeampi kuin emokaupungin, joka kuvastaa konsernirakenteen velkapainotteisuutta. Konsernitasolla investointien ja lainarahoituksen suhde on selvästi vinoutunut ja konsernin tulorahoitus on herkempi korkotason ja energian hinnan vaihteluille kuin emokaupungin. Konsernin omavaraisuuden heikkous lisää taloudellista haavoittuvuutta korkotason muutoksille ja investointien kustannusylityksille ja heijastuu viime kädessä myös emokaupungin riskiasemaan.

Konsernin rahoitusasema parani lyhyellä aikavälillä rahavarojen kasvun ansiosta, mutta rakenteellisesti konsernin velkaantuneisuus pysyy korkeana.

3.2 Investointien toteutuminen

Lohjan kaupungin vuoden 2025 investointien toteutuminen jäi selvästi muutettua talousarviota alhaisemmaksi. Nettoinvestoinnit olivat tilikaudella 20,7 milj. euroa, kun muutettu talousarvio oli 26,0 milj. euroa, joten investoinnit alittuivat 5,3 milj. eurolla. Investointitaso laski edellisvuodesta merkittävästi, joka heijastaa kaupungin taloudelliseen toimintaympäristöön liittyvää varovaisuutta, hankkeiden ajoittumista sekä investointien priorisointia. Vaikka alitus paransi lyhyellä aikavälillä kassanhallintaa ja investointien tulorahoitusosuutta, poikkeamien taustalla olevat syyt ja vaikutukset ovat arvioinnin kannalta olennaisia.

Rakennusinvestoinnit olivat vuonna 2025 yhteensä 5,4 milj. euroa. Vuoden aikana valmistui merkittäviä yksittäisiä kohteita, kuten Taimiston liikuntapuisto sekä Järnefeltin koulun liikuntahalli ja pihat, mutta tästä huolimatta rakennusinvestointien kokonaismäärä jäi matalammalle tasolle kuin kaupungin laaja rakennuskanta ja tunnettu korjausvelka edellyttäisivät. Rakennusinvestointien osalta poikkeama ei näyttäydä hankkeiden peruuntumisena, vaan pikemminkin investointien siirtymisenä ja uudishankkeiden käynnistymisen vähäisyytenä. Investointien siirtyminen voi muodostaa rakenteellisen riskin, sillä rakennuksiin kohdistuvat investointitarpeet eivät poistu alitusten myötä, vaan ne siirtyvät tuleville vuosille tilanteessa, jossa kaupungin taloudellinen liikkumavara on jo kiristynyt.

Kiinteät rakenteet, koneet ja laitteet muodostivat investointien painopisteen vuonna 2025. Kiinteisiin rakenteisiin ja laitteisiin kohdistui investointeja 12,3 milj. euroa ja koneisiin ja kalustoon 2,1 milj. euroa. Tämän voi tulkita niin, että kaupunki on priorisoinut välttämättömiä infra- ja perusjärjestelmiin liittyviä investointeja, jotka ovat toiminnan jatkuvuuden ja palvelutuotannon kannalta kriittisiä. Poikkeamien näkökulmasta tämä painottuminen voi kertoa siitä, että investointitasoa sopeutettaessa on turvattu käyttövarmuuteen ja lakisääteisiin velvoitteisiin liittyvät kohteet, kun taas kehittämis- ja laajentamisinvestointeja on siirretty tai supistettu. Lyhyellä aikavälillä ratkaisu on taloudellisesti perusteltu, mutta pidemmällä aikavälillä se voi johtaa investointipaineiden kasaantumiseen ja korjausvelan kasvuun.

Investointien poikkeamien merkittävyyttä korostaa myös se, että keskeneräisten hankintojen määrä ta-
seessa pieneni, mikä viittaa siihen, että vuoden aikana valmistuneiden hankkeiden rinnalle ei käynnistynyt
vastaavalla volyymilla uusia investointikokonaisuuksia. Samalla investointeihin saadut rahoitusosuudet ja
avustukset jäivät edellisvuotta pienemmiksi.

Tulevien tilikausien talouden toteutumista silmällä pitäen olennaista on, että investointien alittuminen ei
siirrä investointeja tuleville vuosille, heikennä kaupungin palvelukykyä tai kerrytä korjausvelkaa. Erityisesti
toistuva investointien alittuminen voi muodostaa pitkän aikavälin taloudellisen riskin, vaikka lyhyellä ai-
kavälillä se parantaisi rahoitusasemaa.

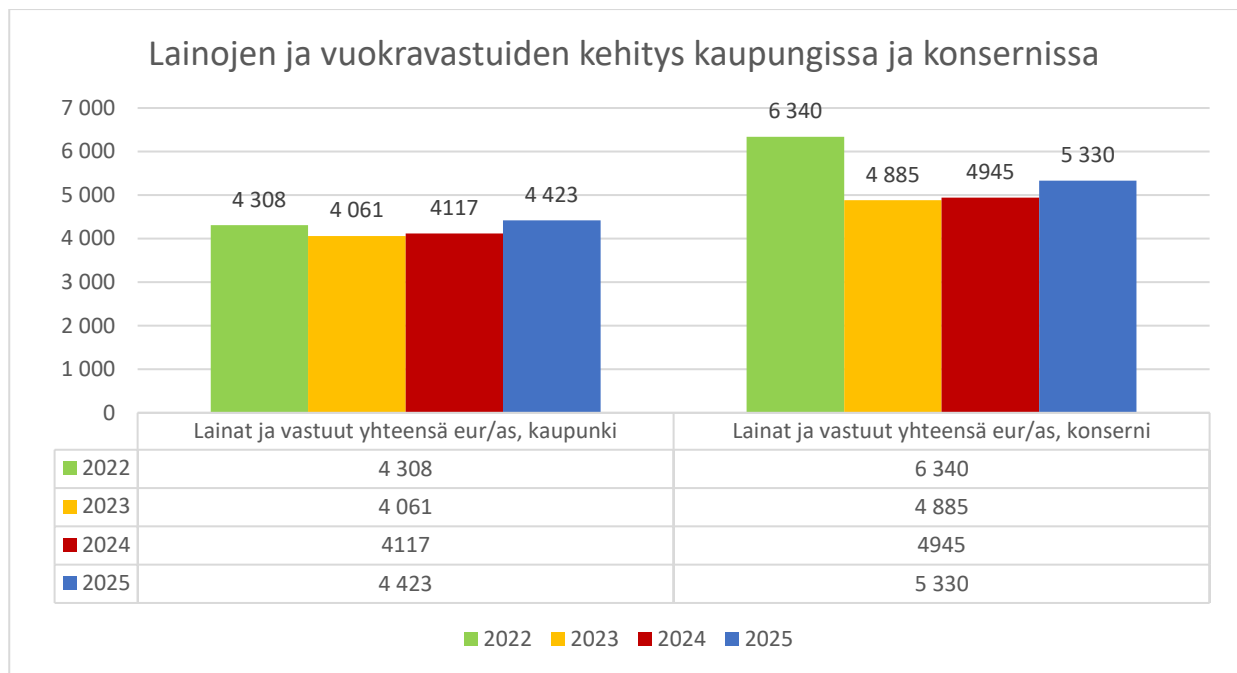
3.3 Talouden tasapaino

Lohjan kaupungin ja kaupunkikonsernin talouden tasapaino oli vuonna 2025 vielä kohtuullinen, mutta
rakenteellisesti heikentyvä. Sekä kaupungin että konsernin keskeinen haaste liittyi tulorahoituksen riittä-
mättömyyteen suhteessa poistoihin, investointitarpeisiin ja kasvavaan velkarasitteeseen. Talouden tasa-
paino säilyi osin lyhyen aikavälin sopeuttavien tekijöiden ansiosta, ei pysyvästi vahvistuneen rahoitusase-
man seurauksena.

Kaupungin tilikauden tulos oli **-1,5 milj. euroa alijäämäinen**, joka oli lähellä alkuperäistä talousarviota ja
selvästi muutettua talousarviota parempi. Vaikka tulos pysyi hallinnassa, kaupungin talouden tasapainoa
heikensi se, että **vuosikate (19,5 milj. euroa)** ei kattanut poistoja täysimääräisesti. Poistot olivat **21,1
milj. euroa**, joten vuosikate kattoi vain noin **92,5 %** omaisuuden kulumisesta.

Investointien toteutuminen lievensi vuoden 2025 rahoituspainetta, sillä investoinnit jäivät selvästi talous-
arviota pienemmiksi. Investointien **tulorahoitusosuus nousi poikkeuksellisen korkeaksi, 94,2 prosent-
tiin**, mikä paransi lyhyen aikavälin kassanhallintaa. Tasapainon kannalta tämä kehitys oli kuitenkin osittain
näennäistä. Investointien alitus ei perustunut tulorahoituksen vahvistumiseen, vaan hankkeiden siirtymi-
seen ja investointitason laskuun. Velkaantuminen jatkui investointien alituksesta huolimatta. Kaupungin
lainakanta kasvoi 10,8 milj. eurolla ja oli vuoden lopussa 194,4 milj. euroa, eli noin 4 279 euroa asukasta
kohden.

Kaupunkikonsernin talouden tasapaino oli rakenteeltaan samankaltainen, mutta vuosikatteen taso oli
kaupungin perustasoa parempi. Konsernin vuosikate oli 25,2 milj. euroa, mutta poistojen ollessa 26,1 milj.
euroa konsernin tilikauden tulos muodostui noin -0,9 milj. euroa alijäämäiseksi. Näin ollen myöskään kon-
sernitasolla tulorahoitus ei kattanut omaisuuden kulumista. Konsernin toiminnan ja investointien rahavirta
oli kuitenkin lievästi positiivinen, joka selittyi investointien vähenemisellä ja omaisuuden myyntituloilla, ei
varsinaisella tulospaannuksella.

Kuvio 6. Lainojen ja vuokravastuiden kehitys kaupungissa ja konsernissa vuosina 2022–2025 asukasta kohden.

Konsernin tasapainon kannalta keskeinen riski liittyy emokaupungin investointipaineisiin, jotka heijastuvat suoraan koko konserniin. Lisäksi useilla tytäryhtiöillä on tunnistettavissa tulevia investointi- ja korjausvelkatarpeita, jonka vuoksi voidaan olettaa konsernin rahoituksen epävarmuuden lisääntyvän keskipitkällä aikavälillä.

Talouden tasapainon tarkastelua	
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.2025	+51 415 151,45 euroa
Tilikauden alijäämä 31.12.2025	-1 506 850,54 euroa
Ylijäämät yhteensä 31.12.2025	+49 908 300,91 euroa
Talousarvio 2026 alijäämäarvio	-3 476 000 euroa
Taloussuunnitelma 2027 alijäämäarvio	-2 152 000 euroa
Taloussuunnitelma 2028 alijäämäarvio	-4 000 euroa
Alijäämät 2026–2028 yhteensä	-5 632 000 euroa
Arvio yli-/alijäämästä 31.12.2028	+44 276 300,91 euroa

Taulukko 1. Talouden tasapainon tarkastelua taloussuunnitelmakaudella.

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Taulukon 1. mukaan vuoden 2028 lopussa kaupungin taseessa on ylijäämää noin 44 milj. euroa.

Taulukossa 2. on verrattu Lohjan kaupungin vuoden 2025 tilinpäätöksen eräitä taseen tunnuslukuja muihin pääkaupunkiseudun kehyskuntiin / kaupunkeihin. Lohjan sijoitus vertailutaulukossa on merkittävä sulkuihin tunnusluvun perään.

	SUHTEELLINEN VELKAANTUNEI- SUUS %	SUHTEELLINEN VELKAANTUNEISUUS %, KONSERNI	LAINAT JA VASTUUT € / ASUKAS	LAINAT JA VASTUUT € / ASUKAS KONSERNI	OMAVA- RAISUUS- ASTE	OMAVA- RAISUUS- ASTE, KONSERNI
Lohja	125,3 (7.)	128,96 (5.)	4423 (7.)	5330 (4.)	42 (6.)	38,46 (5.)
Kirkkonummi	138,6	149	5190	7324	30,2	23,2
Nurmijärvi	143,5	172,3	5184	7140	40,4	35,7
Tuusula	194,1	180,5	7726	9264	34,5	31,1
Kerava	93,5	137,3	2763	8064	66,4	44,1
Järvenpää	145,2	212,5	6130	9996	31,4	18,3
Porvoo	38,1	85	1310	5145	72,7	52,3
Hyvinkää	86,5	142,9	2525	6100	60,4	44,2
Vihti	122,3	112,2	3789	3748	45,5	46,3
Sipoo	154,3	132,2	6034	9678	47,7	47
Salo	46,7	51,3	1244	1722	75,2	70,8
Raasepori	115	105,3	3481	5409	41,1	40,8

Taulukko 2. Lohjan kaupungin tilinpäätöksen eräiden taseen tunnuslukujen vertailua muutamiin naapurikuntiin / kaupunkeihin. (Lähde: kuntien ja kaupunkien verkkosivuilla julkaistut tilinpäätökset).

Taulukon 2. mukaan Lohjan kaupungin kuvatut talouden tunnusluvut sijoittuvat vertailujoukon keskiarvon paremmalle puolelle suhteellisen velkaantuneisuuden ja lainojen ja vuokravastuiden asukaskohtaisessa määrässä. Omavaraisuusasteen osalta Lohjan sijoitus on vertailujoukon keskiarvon alapuolella. Kunkin tunnuslukusarakkeen kohdalla on vihreällä vertailujoukon parhaiten sijoittunut kunta ja punaisella vertailujoukon huonoiten sijoittunut kunta. Lohjan kaupungin sijoitus on laitettu sulkuihin tunnusluvun yhteyteen, kun vertailujoukko on lajiteltu kunkin tunnusluvun kohdalla erikseen. Vertailujoukon kunkin tunnusluvun keskiarvot olivat seuraavat: suhteellinen velkaantuneisuus 116,93 %, suhteellinen velkaantuneisuus konsernissa 134,12 %, lainat ja vastuut 4149,92 euroa, lainat ja vastuut konsernissa 6576,67 euroa, omavaraisuusaste 48,96 % ja omavaraisuusaste konsernissa 41,02 %. On kuitenkin tärkeää huomata, että taulukossa esitetyt arvot eivät kerro kaikkea kaupungin toiminnasta, vaan ne on muutama poiminta kaupungin taloudellista tilannetta kuvaavista tilinpäätöksen tunnusluvuista.

Tarkastuslautakunnan arvio

Lohjan kaupungin talous toteutui vuonna 2025 pääosin talousarvion mukaisesti, mutta tilikausi jäi 1,5 milj. euroa alijäämäiseksi. Verotulot jäivät selvästi ennakoitua heikommiksi erityisesti työllisyystilanteen ja yhteisöverokertymän laskun vuoksi, mutta tätä kompensoi käyttötalouden hyvä kulukuri ja valtionosuuksien kasvu, minkä ansiosta toimintakate toteutui talousarviota parempana. Vuosikate oli 19,5 milj. euroa eikä riittänyt kattamaan poistoja täysimääräisesti. Kaupungin velkaantuminen jatkui ja omavaraisuusaste heikkeni, mutta merkittävä kumulatiivinen ylijäämä antaa edelleen puskuria tuleville vuosille, vaikka talouden tasapainottamistarve säilyy olennaisena.

4 Strategiasta johdettujen vuositavoitteiden toteutuminen

4.1 Konsernipalvelut

Konsernipalveluiden toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2025 oli kokonaisuutena pääosin hyväksyttävällä tasolla, mutta tavoitteiden toteutuminen painottui merkittävältä osin keskeneräisiin ja prosessiluonteisiin toimenpiteisiin, joiden taloudellista ja toiminnallista vaikuttavuutta ei tilikauden aikana kyetty vielä riittävän selkeästi osoittamaan. Talouden näkökulmasta konsernipalvelut pysyivät pääosin asetetuissa raameissa. Toimintakate toteutui noin 9,6 miljoonaa euroa alijäämäisenä, kun muutettu talousarvio oli 9,9 miljoonaa euroa alijäämäinen. Toimintakulut alittuivat talousarvioon nähden noin 0,18 miljoonalla eurolla, ja toteutuma oli noin 11,2 miljoonaa euroa. Toimintatuottoja kertyi noin 10,1 miljoonaa euroa, mikä jäi talousarviosta noin 0,13 miljoonaa euroa.

Henkilöstöön ja työhyvinvointiin liittyvät tavoitteet saavutettiin joiltain osin. Konsernipalveluiden henkilöstömäärä oli noin 85 henkilöä ja henkilötyövuosien määrä noin 79. Hakijoiden määrä avoimia työpaikkoja kohden kasvoi. Samalla on kuitenkin huomioitavaa, että määrällinen hakijamäärän kasvu ei yksinään ratkaise konsernipalveluiden pitkän aikavälin osaamistarpeita, eikä tavoitteiden toteutumista voida arvioida pelkästään hakijamäärien perusteella ilman laadullista tarkastelua.

Digitalisaatioon ja tietohallintoon liittyvien tavoitteiden toteutuminen oli osittaista. Tiedonhallinnan ja asiainhallinnan kehittämistä jatkettiin ja uusia järjestelmiä otettiin käyttöön erityisesti hallinnon tukipalveluissa. Windows 11 -päivitykset saatiin pääosin toteutettua hallinnon työasemissa, mutta opetuksen osalta päivitystyö jäi kesken tilikauden aikana. Digitalisaatiotoimenpiteisiin kohdistui merkittäviä resursseja, mutta niiden konkreettisia tuottavuus- ja kustannusvaikutuksia ei vielä pystytty osoittamaan tilinpäätös-vaiheessa, mikä vaikeuttaa tavoitteiden vaikuttavuuden arviointia.

Kestävän talouden ja ilmastotavoitteiden osalta konsernipalvelut saavuttivat keskeisiä välitavoitteita. HINKU 3.0-ilmasto-ohjelma hyväksyttiin vuoden 2025 aikana ja tukipalveluiden kustannuslaskenta saatiin valmiiksi. Näiden toimenpiteiden välittömät taloudelliset vaikutukset jäivät kuitenkin vielä rajallisiksi, eikä tilikauden aikana voitu osoittaa selkeitä menojen hillintään tai tuottavuuden parantamiseen liittyviä tuloksia. Vaikutusten arvioidaan realisoituvan vasta tulevana vuosina.

Toimialan toimenpiteet, jotka edistivät tuloksellisuutta

+	Sairauspoissaolojen vähentyminen ja työterveysyhteistyön tehostaminen
+	Rekrytointiprosessien kehittäminen ja työnantajamielikuvan vahvistaminen
+	Asiakirjojen kaksikielisyysvaatimusten huomiointi ja kehittäminen

Toimialan toimenpiteet, jotka edellyttävät vielä kehittämistä

-	Windows 11 -käyttöönotto (osa laitekannasta vielä päivittämättä)
-	Sisäisen valvonta ja riskienhallinta

Tarkastuslautakunnan arvio

Konsernipalveluiden tavoitteita oli asetettuna kymmenen, joista toteutui vain neljä. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että tavoite on asetettu saavutettavaksi tilikauden aikana. Näin ollen tavoitetta, jota ei saavuteta sille asetettuna aikana, ei tulisi raportoida ”käynnissä”, vaan ”ei toteutunut”.

4.2 Kaupunkirakenne

Kaupunkirakenteen toimintatuotot olivat vuonna 2025 noin 65,5 miljoonaa euroa, mikä ylitti talousarvion noin 1,8 miljoonalla eurolla. Toimintakulut olivat noin 66,6 miljoonaa euroa, alittaen talousarvion noin 2,5 miljoonalla eurolla. Näin toimintakate muodostui noin –0,8 miljoonaksi euroksi, kun talousarviossa oli varauduttu noin –5,2 miljoonan euron toimintakatteeseen. Talousarvioon nähden toimintakatteen parannus oli siten noin 4,4 miljoonaa euroa.

Kaupunki hankki merkittävästi raakamaata erityisesti Sammatin alueelta, yhteensä noin 80 hehtaaria, mikä ylitti merkittävästi asetetun tavoitetason, koska tilikauden tavoitetasoksi oli asetettu 20 hehtaaria. Länsirata-hanketta edistettiin osakassopimusneuvottelujen ja suunnittelun osalta ja maankäytön toteuttamishjelman valmistelua jatkettiin, vaikka hankkeen kokonaisaikatauluun kohdistuu edelleen epävarmuuksia. Kaupunginvaltuusto hyväksyi Länsirata Oy:n osakassopimuksen kokouksessaan 23.03.2026 (KVALT 23.03.2026 § 21).

Katuverkon, kevyen liikenteen väylien ja siltojen rakentaminen sekä vesihuollon investoinnit etenivät pääosin suunnitellusti. Vesihuollon osalta uusi vesitorni valmistui ja muita verkostoinvestointeja toteutettiin usean miljoonan euron kokonaisuudella. Näillä toimilla vastattiin korjausvelkaan ja turvattiin palveluiden toimintavarmuutta. Samalla todettiin, että osa kiinteistömässan optimointiin liittyvistä tavoitteista eteni hitaammin oikeusprosessien ja sopimusjärjestelyjen keskeneräisyyden vuoksi.

Toimialan toimenpiteet, jotka edistivät tuloksellisuutta

+	Yritystoiminnan edistäminen ja elinvoimahankkeet
+	Rakennusvalvonnan lupakäsittelyn sujuvuvoituminen ja maksutuottojen tavoitetason ylitys
+	TE-toiminnan käynnistyminen

Toimialan toimenpiteet, jotka edellyttävät vielä kehittämistä

-	Turhista kiinteistöistä luopuminen
-	Sote- ja pelastustoimen kiinteistöjen yhtiöittäminen ei toteutunut lakisääteisessä ajassa

Tarkastuslautakunnan arvio

Kaupunkirakenteen tavoitteita oli asetettu kahdeksan, joista toteutui kolme kappaletta. Eniten kehitettäviä toimenpiteitä toimialalla on kiinteistöihin liittyvissä asioissa. Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunki laatii ja raportoi kokonaisvaltaisen kiinteistökartoituksen, jossa kiinteistöt arvioidaan määrän, käytön, kunnon, kustannusten ja strategisen merkityksen näkökulmasta, sekä kytkee kartoituksen tulokset sitovasti taloussuunnitteluun, investointiohjelmaan ja palveluverkkoratkaisuihin. Selvitysten tulee johtaa konkreettisiin toimenpanopäätöksiin, erityisesti vajaakäyttöisten ja ydinpalveluihin kuulumattomien kiinteistöjen osalta, jotta kiinteistökannan taloudelliset riskit eivät jää pysyviksi ja hallitsemattomiksi.

4.3 Sivistystoimiala

Sivistystoimialan toimintakate oli –117 miljoonaa euroa, mikä alitti muutetun talousarvion noin 2,4 miljoonalla eurolla. Talousarvion alitus perustui kuitenkin lähes kokonaan toimintatuottojen merkittävään ylitykseen, ei toimintakulujen alittumiseen, mikä on arvioinnin kannalta olennainen havainto.

Toimintatuottoja kertyi 12,5 miljoonaa euroa eli noin 3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota enemmän. Ylitys muodostui pääosin myyntituotoista sekä saaduista tuista ja avustuksista. Toimintakulut sen sijaan ylittyivät noin 0,6 miljoonalla eurolla, mikä johtui erityisesti henkilöstökulujen sekä sisäisten palvelujen ostojen kasvusta.

Toiminnallisten tavoitteiden osalta sivistystoimiala saavutti keskeiset laatua ja vaikuttavuutta koskevat päämäärät. Vuonna 2025 käyttöön otetun laatu- ja asiakastyytyväisyysmittariston perusteella palvelujen laadun keskiarvoksi muodostui 4,13 ja asiakastyytyväisyyden 4,19 asteikolla 1–5. Kaikki tulosalueet saavuttivat näille mittareille asetetut tavoitteet. Huomattavaa on, että mittarien ja taloudellisen tehokkuuden välinen yhteys jäi osin heikoksi, eikä laadullisten tulosten vaikutusta kustannuskehitykseen tai palvelurakenteen sopeuttamistarpeisiin vielä kyetty järjestelmällisesti arvioimaan.

Varhaiskasvatuksen tulosalueella toimintakate oli noin 33,3 miljoonaa euroa ja talousarvio alittui noin 0,1 miljoonalla eurolla. Talousarvion toteutuminen peittää kuitenkin alle merkittävää kustannuspainetta, sillä henkilöstökulut ylittyivät yli 1,1 miljoonalla eurolla. Ylitystä tasapainottivat arvioitua pienemmät menot palveluseteleissä ja lasten kotihoidon tuessa. Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin, osallistumisaste säilyi korkeana ja pedagogisen laadun arvioinnit olivat hyviä, mutta henkilöstörakenne suhteessa laskevaan lapsimäärään voi muodostaa jatkossa henkilöstön määrään liittyviä haasteita.

Perusopetuksessa talousarvion toteutuminen oli selvästi ennakoitua parempi. Toimintakate oli noin 60,1 miljoonaa euroa ja alitti talousarvion noin 2,0 miljoonalla eurolla. Oppilasmäärän jatkunut lasku hillitsi menokehitystä lyhyellä aikavälillä, mutta samalla se lisää painetta palveluverkon ja resurssien rakenteelliseen tarkasteluun. Oppilaskohtaiset kustannukset olivat noin 13 650 euroa, ja erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden määrä säilyi korkeana. Elokuussa 2025 voimaan tullut oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistus lisäsi henkilöstö- ja järjestämis-paineita, eikä uudistuksen pitkän aikavälin talousvaikutuksia ole vielä kyetty kattavasti arvioimaan. Tämä voi heikentää talouden ennakoitavuutta tulevina vuosina.

Lukiokoulutuksen, nuorisotyön ja muiden sivistystoimialan palvelujen osalta toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Lukiokoulutukseen käytettiin noin 8,8 miljoonaa euroa ja opiskelijamäärä pysyi noin 900 opiskelijassa. Nuorisotyössä tavoitavuus parani uusien toimintamallien myötä ja asiakaspalaute oli myönteistä.

Henkilöstöä koskevat tavoitteet toteutuivat osin myönteisesti. Sairauspoissaolot vähenivät ja työhyvinvoinnin mittarit paranivat, mikä tukee palvelujen jatkuvuutta. Toisaalta henkilöstökulujen kasvu osoittaa sivistystoimialan olevan herkkä lainsäädäntömuutoksille ja palveluvelvoitteiden laajenemiselle. Vuonna 2025 henkilöstömenot muodostivat merkittävän osan toimintamenoista, eikä niiden hallintaa voida jatkossa perustaa ulkopuoliseen rahoitukseen tai kertaluonteisiin tuottoihin.

Toimialan toimenpiteet, jotka edistivät tuloksellisuutta

+	Palvelujen laatu ja asiakastyytyväisyys ylittivät asetetut tavoitetasot
+	Lasten ja nuorten palveluiden kehittämistoimenpiteet
+	Varhaiskasvatuksen palvelujen saatavuus ja osallistumisaste
+	Monipuolisen liikunnan, kulttuurin ja vapaa-ajan palveluiden asiakastyytyväisyyden parantaminen

Toimialan toimenpiteet, jotka edellyttävät vielä kehittämistä

-	Varhaiskasvatuksen pätevien opettajien lisääminen
-	Erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden kelpoisen henkilöstön saatavuus
-	Suunnitelmat vähenevän lapsimäärän huomioimisesta ja vaikutuksista Varhan ja opetushenkilöstön henkilöstökuuluihin

Tarkastuslautakunnan arvio

Sivistystoimialan tavoitteita oli asetettu kuusi, joista toteutui kuusi. Tarkastuslautakunta arvioi, että palvelutarpeen ja henkilöstömäärän mitoituksen systemaattinen yhteensovittaminen on välttämätöntä kaupungin talouden ja toiminnan kestävyys turvaamiseksi tulevilla tilikausilla. Keskeistä on myös varmistaa, että selvitykset ja kehittämistoimet johtavat aidosti mitoitusta, toimintatapoja ja palveluverkkoa koskeviin päätöksiin, eikä kehittämistyö jää irralliseksi suunnitelmaksi ilman vaikutusta kaupungin talouden tasapainottamiseen.

4.4 Konserniyhteisö

Lohjan Energiahuolto Oy Loher

Loherin liikevaihto oli 13,1 milj. euroa, ja se laski edellisvuodesta 3,3 %. Lämmön myyntimäärä oli 125 671 MWh, joka putosi noin 9 % edellisestä vuodesta. Energian hankintahinnat pysyivät korkeina ja nousivat loppuvuonna, mikä heikensi yhtiön kannattavuutta. Tästä huolimatta Loherin tulos parani edellistä vuodesta noin 0,7 milj. euroa, ja yhtiö teki 545 663 euron liikevoiton.

Omistajapoliittinen tavoite, 1,0 milj. euron vuotuinen osingonmaksu, ei kuitenkaan toteutunut, ja hallitus esitti osingoksi 0,5 milj. euroa. Taloudellisesti Loher säilyi vakaana, mutta tulos ei mahdollistanut tavoite-tason mukaista tuottoa kaupungille. Tämä heikentää konsernin tulorahoitusta ja korostaa energiamarkkinariippuvuuteen liittyvää riskiä.

Lohjan Vuokra-asunnot Oy

Lohjan Vuokra-asunnot Oy:n taloudellinen ja toiminnallinen tulos oli konsernin vahvimpia. Yhtiön liikevaihto oli 14,3 milj. euroa, kasvua noin 0,4 milj. euroa edellisvuoteen verrattuna. Yhtiö teki 666 810 euron ylijäämäisen tuloksen, mutta rahoituslaskelma oli 370 768 euroa alijäämäinen, mikä johtui korjausvelasta ja investointipaineista.

Yhtiön käyttöaste oli 94,9 % ja ylitti selvästi asetetun vähintään 93 %:n tason tavoitteen. Tyhjäkäyntikulut olivat 730 604 euroa, eli 5,1 % liikevaihdosta ja pienenevät edellistä vuodesta. Vuokrataso pysyi kohtuullisena: keskimääräinen vuokra oli 12,04 €/m², joka oli alempi kuin useissa verrokkikunnissa. Taloudellisesti yhtiö täytti sille asetetut tavoitteet.

Lohjan Liikuntakeskus Oy

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n toiminta oli taloudellisesti vahvasti kaupungin rahoituksen varassa. Kaupungin maksama konserniavustus oli 4,7 milj. euroa, joka kasvoi noin 2 % vuoden 2024 tasosta. Yhtiön liikevaihto oli 2,0 milj. euroa ja toimintakulut 6,8 milj. euroa.

Henkilöstökulut kasvoivat 2,08 milj. euroon (+5,0 %), ja sairauspoissaolot lisääntyivät merkittävästi. Taloudellisesti yhtiö pysyi hallinnassa avustuksen turvin, mutta kustannusrakenne heikkeni. Toiminnallisesti osa valtuustoon nähden sitovista tavoitteista toteutui vain osittain. Liikuntaneuvontamalli ei käynnistynyt suunnitellusti.

Lohjan Liikuntahallit Oy

Lohjan Liikuntahallit Oy:n liikevaihto oli 473 495 euroa ja tilikauden tulos 12 825 euroa ylijäämäinen. Taloudellinen tulos oli vakaa, mutta yhtiölle asetettu strateginen tavoite sen tulevaisuutta koskevasta ratkaisusta ei edennyt. Tennarin kiinteistö muodostaa merkittävän taloudellisen riskin, sillä kiinteistön ikääntyminen lisää korjaus- ja investointipaineita.

Lohjan Kiinteistöt Oy

Lohjan Kiinteistöt Oy saavutti sille asetetun nollatulostavoitteen. Tilikauden 2025 tulos oli 31 733 euroa. Yhtiön vieraan pääoman määrä oli 1,22 milj. euroa ja kassavarat 226 236 euroa. Taloudellisesti yhtiö suoriutui velvoitteistaan, mutta tulevaisuuteen kohdistuu huomattavia riskejä erityisesti sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen vuoksi, mikä kasvattaa yhtiön tasetta, korjausvelkaa ja korkoriskiä merkittävästi.

Yhtiö	Lainat	Vuokravastuut	Yhteensä
Lohjan Energiahuolto Oy Loher	3 889 789,67	127 315,04	4 017 104,71
Lohjan Vuokra-asunnot Oy	46 922 451,48	2 336 791,46	49 259 242,94
Lohjan Liikuntakeskus Oy	0	190 774,00	190 774,00
Lohjan Liikuntahallit Oy	97 684,57	0	97 684,57
Lohjan Kiinteistöt Oy	1 220 470,00	0	1 220 470,00
	52 130 395,72	2 654 880,50	54 785 276,22

Tarkastuslautakunnan arvio

Vuonna 2025 suurin osa konserniyhtiöistä saavutti sille asetetut perustason taloudelliset tavoitteet, mutta useissa yhtiöissä tavoitteiden toteutuminen jäi osittaiseksi tai heikkeni. Erityisesti Loherin osingonmaksukyvyyn heikkeneminen sekä liikuntayhtiöiden kasvava riippuvuus kaupungin avustuksista heikentävät konsernin taloudellista kestävyyttä. Vuokra-asunnot Oy toimii konsernin taloudellisena tukipilarina, mutta senkin rahoitusasema edellyttää tulevana vuosina tarkkaa seurainta. Vuokra-Asunnot Oy muodostaa konserniyhtiöiden lainojen ja vuokravastuiden määrästä suurimman osan, joten yhtiön talouden heikkeneminen voi muodostaa riskin koko kaupunkikonsernille. Konsernin taloudellinen kehitys korostaa omistajaohjauksen, yhtiökohtaisen talousriskien arvioinnin ja tavoitteiden taloudellisen mitattavuuden vahvistamisen tarvetta.

5 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Lohjan kaupungin laaja hyvinvointikertomuksen mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on tarkastelujaksolla saavutettu useita myönteisiä tuloksia, mutta samanaikaisesti esiin nousee rakenteellisia ja väestöryhmittäisiä havaintoja, jotka heikentävät pitkän aikavälin hyvinvointia ja lisäävät eriarvoistumisen riskiä. Hyvinvoinnin kehitys on jossain määrin kaksijakoista, koska ennaltaehkäisevä työ ja osallisuutta

vahvistavat toimenpiteet ovat tuottaneet tuloksia erityisesti lasten ja nuorten arjessa, mutta mielenterveyteen, syrjäytymiseen ja turvallisuuteen liittyvät ongelmat ovat samaan aikaan voimistuneet.

Lasten ja nuorten osalta kertomus osoittaa selkeitä onnistumisia. Kouluterveyskyselyjen mukaan lasten ja nuorten koettu terveydentila on parantunut kaikissa ikäryhmissä, ja suositusten mukainen liikkuminen on yleistynyt. Merkittävä myönteinen muutos on päihteiden käytön väheneminen. Raittiiden yläkouluikäisten osuus on korkeampi kuin koskaan aikaisemmin ja ylittää ensimmäistä kertaa valtakunnallisen ja alueellisen keskiarvon. Näiden tulosten mukaan Lohjalla toteutetut ennaltaehkäisevät toimenpiteet ja nuorten vapaa-aikaa tukevat rakenteet ovat olleet osin vaikuttavia.

Samaan aikaan lasten ja nuorten hyvinvoinnissa korostuvat kuitenkin merkittävät riskitekijät. Yläkouluikäisten koulu-uupumus ja ahdistuneisuus ovat lisääntyneet erityisesti tytöillä, joista yli kolmannes kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta. Lisäksi yhä useampi nuori jättää kouluruuan ja aamupalan väliin, mikä heikentää jaksamista ja oppimisen mahdollisuuksia. Näiden ilmiöiden voidaan katsoa heijastavan laajempia mielenterveyteen ja arjen kuormittuneisuuteen liittyviä haasteita, joihin nykyiset tukirakenteet eivät vielä riittävästi vastaa.

Nuorten syrjäytymiskehitys muodostaa yhden kertomuksen keskeisimmistä huolenaiheista. Lohjalla noin viidennes 18–24-vuotiaista nuorista on työelämän ja koulutuksen ulkopuolella, mikä on selvästi enemmän kuin hyvinvointialueella ja koko maassa keskimäärin. Erityisesti nuorten miesten sekä ulkomaalaistaustaisten nuorten asema on heikko. Ulkomaalaistaustaisten lasten poikkeuksellisen korkea pienituloisuusaste ennakoii ylisukupolvisen huono-osaisuuden riskiä ja osoittaa, että hyvinvointierot ovat jo juurtuneet osaksi kaupungin väestörakennetta.

Työikäisen väestön osalta hyvinvointikertomus tuo esiin työttömyyden ja työkyvyttömyyden selkeän kasvun. Vuonna 2025 työttömyys on ollut Lohjalla poikkeuksellisen korkealla tasolla, ja pitkäaikaistyöttömyys on lisääntynyt voimakkaasti. Samanaikaisesti työpaikkaomavaraisuus on heikentynyt. Mielenterveyssyistä myönnetty työkyvyttömyyseläkkeet ovat Lohjalla yleisempiä kuin hyvinvointialueella ja koko maassa, mikä viittaa rakenteellisiin haasteisiin työkyvyn tukemisessa ja ennaltaehkäisevissä palveluissa.

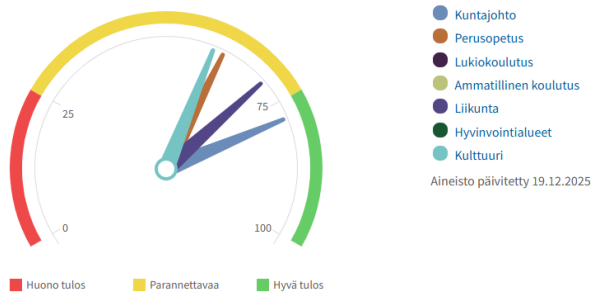
Ikääntyvien hyvinvointia Lohjalla haastavat erityisesti yksinäisyys, liikkumattomuus sekä kaatumis- ja tapaturmariskit, jotka näkyvät muuta aluetta suurempina hoitojaksoina. Samanaikaisesti seniori- ja erityisliikuntaan kohdistuva palvelukysyntä on kasvanut voimakkaasti, mikä osoittaa sekä ennaltaehkäisevien toimien tarpeen että niiden vaikutuspotentiaalin. Kokonaisuutena ikääntyvien hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää kaatumisten ehkäisyyn, arjen turvallisuuteen ja osallisuutta vahvistaviin palveluihin kohdennettua, poikkihallinnollista otetta.

Turvallisuuden osalta kehitys on ristiriitaista. Lohjaa pidetään imagollisesti turvallisena ja vetovoimaisena kaupunkina, mutta koettu turvattomuus on lisääntynyt. Erityisen huolestuttavaa on alle 15-vuotiaiden rikosepäilyjen voimakas kasvu sekä henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten yleistyminen. Lisäksi koti- ja vapaa-ajan tapaturmat ovat Lohjalla yleisempiä kuin vertailualueilla.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ovat Lohjalla kehittyneet myönteisesti tarkastelujaksolla. Hyvinvointikertomuksen mukaan Hyte-työn organisointi on selkeytynyt, poikkihallinnollinen yhteistyö on vahvistunut ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on vakiintumassa. Tästä huolimatta Hyte-kertoimen hienoinen lasku viittaa siihen, että rakenteiden vahvistaminen ei vielä riittävästi näy tulosindikaattoreissa, erityisesti kaatumisiin, mielenterveyteen ja syrjäytymiseen liittyvien mittarien osalta.

Lohjan hyvinvointikertomus osoittaa, että kaupunki on oikeasuuntaisesti panostanut ennaltaehkäisevään työhön, osallisuuteen ja palvelujen saavutettavuuteen. Samalla kertomus paljastaa merkittäviä rakenteellisia riskejä, jotka ilman kohdennettuja ja pitkäjänteisiä toimenpiteitä uhkaavat heikentää hyvinvoinnin kehitystä ja lisätä kuntataloudellista painetta tulevina vuosina. Tarkastuslautakunnan näkökulmasta erityistä huomiota tulee kiinnittää nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn, mielenterveyden tukemiseen, arjen turvallisuuden vahvistamiseen sekä hyvinvointierojen pitkäjänteiseen kaventamiseen osana tulevaa hyvinvointisuunnittelua.

Kaikki sektorit : Lohja 2025

Pisteet	Lohja	Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue	Koko maa
Kaikki sektorit	69	69	72
Kuntajohto	78	85	87
Perusopetus	61	62	64
Lukiokoulutus	..	67	69
Ammatillinen koulutus	..	60	66
Liikunta	70	70	69
Hyvinvointialueet	..	64	59
Kulttuuri	59	72	77

Kuvio 7. Lohjan kaikkien Hyte-sektoreiden pisteet ja vertailu Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueeseen ja muuhun maahan (lähde: teaviisari.fi).

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämän teaviisari.fi -sivuston mukaan Lohjan kaupungin kaikkien Hyte-sektoreiden pisteet asettuvat samalle tasolle Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueeseen verrattuna. Luku jää kuitenkin hieman alle koko maan keskiarvosta. Vuonna 2025 parhaimmat pisteet on saanut kuntajohto ja heikoimmat pisteet kulttuuri.

Vuosi	HYTE-kerroin euroa	HYTE-kerroin euroa / as.
2023	790 058	17,30
2024	805 177	17,62
2025	830 857	18,28

Oheisen taulukon mukaan Lohjan valtionosuuden Hyte-osuus on euromääräisesti kasvanut tasaisesti. Valtionvarainministeriön julkaiseman tilaston mukaan vuonna 2025 kunnille maksettujen Hyte-osuuksien keskiarvo oli 18,49 euroa asukasta kohden. Lohjan vuoden 2025 Hyte-osuuden asukasta kohden maksettu määrä jää hieman keskiarvon alle.

Tarkastuslautakunnan arvio hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä

Lohjalla hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sisältyvä ennaltaehkäisevä työ on parantanut erityisesti lasten ja nuorten terveyskäyttäytymistä, mutta samanaikaisesti mielenterveysongelmat, nuorten syrjäytyminen, työttömyys ja koettu turvattomuus ovat lisääntyneet. Tulosindikaattorit ja Hyte-kerroin jäivät edelleen alle maan keskiarvon. Hyte -kertoimen valtiosuus on kasvanut tasaisesti viime vuosina, mutta asukasta kohden laskettuna Lohjalaiset saavat maan kaikkien kuntien keskiarvoa vähemmän valtiosuutta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Lohjan laajan hyvinvointikertomuksen perusteella nuorten, erityisesti alle 15-vuotiaiden, rikosepäilyt ovat kasvaneet nopeasti ja ovat selvästi korkeammalla tasolla kuin vertailualueilla. Samanaikaisesti turvattomuuden kokemus on lisääntynyt sekä aikuisilla että nuorilla ja siihen liitetään rikollisuuden ohella päihteiden käyttö, nuorisojoukot ja elinympäristö.

6 Henkilöstö

Lohjan kaupungin henkilöstömäärä kasvoi vuonna 2025 maltillisesti. Vuoden lopussa kaupungin palveluksessa oli 2 047 henkilöä, joka oli 40 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin. Kasvu kohdistui erityisesti vakinaiseen henkilöstöön ja selittyy osin työllisyyspalveluiden siirtymisellä kaupungin vastuulle vuoden 2025 alusta. Henkilöstörakenne säilyi kuitenkin vahvasti sivistystoimialapainotteisena, sillä kasvu ja oppiminen -toimialalla työskenteli selvästi yli puolet koko henkilöstöstä. Tämä henkilöstörakenteen keskittyminen lisää kaupungin kokonaisriskiä, sillä sivistystoimialan työ on luonteeltaan kuormittavaa ja alitista työkyvyttömyyden kehittymiselle.

Sairauspoissaolojen kehityksessä nähtiin vuonna 2025 lievää myönteistä käännettä. Sairauspoissaolopäiviä kertyi keskimäärin 16,3 päivää työntekijää kohden, mikä oli vähemmän kuin kahtena edellisellä vuonna (2024: 17,4 ja 2023: 17,2). Kehitys on oikeansuuntainen, mutta sairauspoissaolot sijoittuvat edelleen tasolle, joka heikentää toiminnan jatkuvuutta ja lisää sijaistarpeita erityisesti henkilöstövaltaisilla toimialoilla. Huomionarvoista on myös sairauspoissaolojen jakautuminen: runsas viidennes henkilöstöstä ei ollut lainkaan sairauspoissaoloilla, kun taas merkittävä osa poissaolopäivistä kohdistui suhteellisen pieneen työntekijäryhmään ja erityisesti pitkittyneisiin poissaoloihin.

Toimialakohtaisesti sairauspoissaolojen taustatekijät liittyvät selvästi työn sisältöön ja kuormitustekijöihin. Työterveyshuollon tietojen perusteella yleisimmät poissaoloihin johtaneet diagnoosiryhmät olivat mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt sekä tuki- ja liikuntaelinten sairaudet. Nämä painottuvat erityisesti toimialoille, jossa työ on samanaikaisesti fyysisesti, psyykkisesti ja vuorovaikutuksellisesti kuormittavaa. Sivistystoimialan merkittävä osuus kaikista työturvallisuus- ja vaaratilanneilmoituksista, etenkin väkivalta- ja uhkatilanteista varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, muodostaa selkeän ja jatkuvan työhyvinvoinnin riskitekijän. Kyse ei ole yksittäisistä ilmiöistä vaan rakenteellisesta kuormituksesta, jolla on suora yhteys pitkiin sairauspoissaoloihin.

Teknisellä toimialalla ja kaupunkirakenteessa sairauspoissaolojen riski liittyy ensisijaisesti fyysiseen kuormitukseen ja tuki- ja liikuntaelinsairauksiin. Konsernipalveluissa sairauspoissaolot ovat määrällisesti vähäisempiä, mutta pienemmät henkilöstöresurssit tekevät yksittäisistä pitkittyneistä poissaoloista toiminnallisesti merkittäviä. Työllisyyspalveluiden osalta vuosi 2025 oli siirtymävaihe, mikä lisää epävarmuutta työhyvinvoinnin kehityksestä lähivuosina, koska uusi toimintakulttuuri ja johtamisrakenteet ovat vasta muotoutumassa.

Kaupunki on reagoinut työkykyriskeihin useilla suunnitelmallisilla toimenpiteillä. Työterveysyhteistyötä te-rävöitettiin vuonna 2025, mikä näkyi työterveyshuollon kustannusten laskuna ja kuntoutustoimien aiempaa parempana kohdentumisena. Työhyvinvointia tukevat toimenpiteet, kuten Hyvinvointiakatemiat ja mielenterveyteen sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksiin kohdennetut valmennukset, ovat vahvistaneet ennaltaehkäisevää työkykyjohtamista. Tästä huolimatta henkilöstökertomus osoittaa, että sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyden keskeiset riskit ovat edelleen vahvasti toimialasidonnaisia ja liittyvät työn rakenteisiin, johtamiseen ja työn organisointiin.

Lohjan kaupungin työhyvinvointikyselyn tulokset osoittavat vuonna 2025 myönteistä kehitystä erityisesti esihenkilötyössä, perehdytyksessä ja osaamisen tukemisessa, mutta toimialoittainen tarkastelu tuo esiin myös merkittäviä ja osin pysyviä kuormitustekijöitä. Kyselyn mukaan osa työntekijöistä koki työhyvinvointia heikentävien rakenteellisten tekijät, kuten korkea psykososiaalinen kuormitus sekä väkivalta- ja uhkatilanteiden yleisyys, mikä heijastuu myös kyselyn keskitasolle jääneisiin arvioihin työajan riittävyydestä ja työn selkeydestä. Osassa työtehtävissä työhyvinvoinnin riskit liittyvät ensisijaisesti fyysiseen kuormitukseen ja resurssipaineisiin, kun taas joissain työyksiköissä pieni henkilöstömäärä tekee työyhteisöistä haavoittuvia yksittäisten poissaolojen ja työkuorman vaihtelun osalta. Osa vastaajista koki työhyvinvointiin vaikuttavan erityisesti toiminnan muutostilanne ja toimintamallien vakiintumattomuus. Tarkastuslautakunta arvioi, että henkilöstömäärän hallittu kasvu ja sairauspoissaolopäivien lievä väheneminen eivät yksin riitä osoittamaan henkilöstötilanteen kestävyyttä. Lohjan kaupungissa tarvitaan entistä johdonmukaisempaa ja rakenteellisesti vaikuttavaa työkyky- ja turvallisuusjohtamista, jotta sairauspoissaolojen kehitys voidaan kääntää pysyvästi laskevalle uralle ja henkilöstövoimavarojen riittävyys turvata tulevina vuosina.

Tarkastuslautakunta pitää ongelmallisena, että henkilöstökertomuksessa sairauspoissaoloja ja työhyvinvointikyselyiden tuloksia raportoidaan ainoastaan kaupunkitasoisena keskiarvona, eikä tietoja esitetä toimiala- tai tulosaluekohtaisesti. Tämä rajoittaa merkittävästi mahdollisuuksia arvioida työkyvyn ja työhyvinvoinnin tilaa eri toimialoilla sekä tunnistaa toimialakohtaisia riskejä, kuormitustekijöitä ja kohdennettujen toimenpiteiden tarvetta. Tarkastuslautakunnan näkökulmasta toimialakohtainen sairauspoissaoloreportointi olisi perusteltua erityisesti suurten henkilöstömäärien toimialoilla, kuten kasvun ja oppimisen palveluissa.

Tarkastuslautakunnan arvio

Lohjan kaupungin henkilöstömäärä kasvoi vuonna 2025 maltillisesti. Henkilöstörakenne säilyi vahvasti sivistystoimialapainotteisena. Sairauspoissaolot vähenivät lievästi, mutta niiden taso on edelleen korkea ja poissaolot kasautuvat pienelle osalle henkilöstöä, erityisesti pitkittyneinä poissaoloina. Työhyvinvoinnin keskeiset riskit liittyvät toimialakohtaiseen kuormitukseen, väkivalta- ja uhkatilanteisiin sekä työn rakenteisiin, eikä myönteisestä kehityksestä huolimatta tilannetta voida pitää kestäväenä. Tarkastuslautakunta suosittelee toimialakohtaista työkyky- ja turvallisuusjohtamista sekä nykyistä läpinäkyvämpää toimialatasoista raportointia riskien ja toimenpiteiden kohdentamiseksi ja työhyvinvoinnin parantamiseksi.

7 Muut havainnot

INKU-tavoitteiden toteutuminen

Lohjan kaupunki on edennyt HINKU-tavoitteissaan vähentäen kasvihuonekaasupäästöjä noin 51 % vuoden 2007 tasosta, mutta päästökehityksen hidastuminen viime vuosina muodostaa olennaisen riskin 80 %:n päästövähennystavoitteen saavuttamiselle vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2025 ilmastotyön strategista ohjausta vahvistettiin hyväksymällä HINKU 3.0 -ilmasto-ohjelma sekä vakiinnuttamalla ilmastobudjetointi osaksi investointiohjausta, mutta toimenpiteiden vaikuttavuus ei ole vielä realisoitunut riittävänä päästövähennystahtina. Erityisiä haasteita liittyy liikenteen päästöihin, vanhaan rakennuskantaan sekä siihen, että osa keskeisistä toimenpiteistä viivästyy tai jää toteutumatta. Talouden kiristyminen lisää riskiä siitä, että ilmastotyöhön kohdennettavat resurssit eivät suuntaudu riittävästi kaikkein vaikuttaviin päästövähennystoimiin.

Sisäinen valvonta

Lohjan kaupungin sisäinen tarkastus on todennut kevään 2026 aikana merkittäviä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan puutteita koskien kaupungin edellisten vuosien hankintoja. Merkittävin puute liittyy sopimusvalvontaan ja sopimushallintaan erityisesti hankinnoissa ja pitkäkestoisissa sopimuksissa. Puutteet sopimusten toteutumisen seurannassa ja dokumentoinnissa lisäävät taloudellisia ja oikeudellisia riskejä sekä heikentävät valvonnan ennaltaehkäisevää vaikutusta. Tarkastuslautakunta painottaa ajankohtaisen ohjeistuksen, koulutuksen, viestinnän ja johdon aktiivisen otteen merkitystä sisäisen valvonnan toimivuuden varmistamisessa.

TE-kustannukset

Työ- ja elinkeinopalveluiden siirtyminen kunnille 1.1.2025 alkaen aiheutti Lohjan kaupungille merkittäviä ja ennakoitua suurempia kustannuksia jo ensimmäisenä toteutusvuonna. Tilinpäätöksen perusteella eri-

tyisesti työttömyysetuuksien kuntaosuudet sekä palkkatukimenot ylittivät talousarviossa varatut määrärahat, joka heikensi kaupunkikehityslautakunnan käyttötalouden toteumaa. Kustannuslityksiin vaikuttivat heikentynyt työllisyystilanne sekä aiempina vuosina tehdyt valtion palkkatukipäätökset, joiden taloudelliset sidonnat realisoituivat kunnalle. Tarkastuslautakunta toteaa, ettei TE-uudistus ollut kaupungille kustannusneutraali ja siihen liittyy jatkossa merkittäviä taloudellisia riskejä, jotka edellyttävät tulevana vuosina tiivistä seurantaa ja ennakointia.

8 Tarkastuslautakunnan kysymykset vastuullisille

Tilinpäätöksen perusteella Lohjan kaupungilla jäi investointeja vuonna 2025 toteutumatta noin 5,5 milj. euroa, jolloin hankkeita mahdollisesti siirtyy tuleville tilikausille. Investointien kumuloituessa tuleville tilikausille kasvavat monenlaiset riskit, kuten palvelutuotannon keskeytykseen liittyvät riskit, mutta myös kustannusten nousuun ja rahoitukseen liittyvät riskit. **Tarkastuslautakunta kysyykin, että paljonko Lohjalla on tuleville tilikausille siirrettyjä investointeja ja kuinka edellä mainitut riskit on kartoitettu?**

Tilinpäätöksen mukaan hankinnat on tunnistettu Lohjan kaupungissa strategiseksi riskialueeksi, koska niihin liittyy merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, sopimusvastuita ja lainmukaisuusriskejä. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko hankintaprosessiin liittyvä ohjeistus ajan tasalla ja kuinka varmistetaan hankintalainsäädännön, hankintaohjeiden ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeiden noudattaminen?**

Kaupungin kiinteistökantaa koskeva kokonaiskuva (käyttöaste, kunto, korjausvelka ja taloudelliset vaikutukset) ei arviointiaineiston perusteella hahmotu yhtenäisenä kokonaisuutena, eikä ole selkeästi osoitettavissa, miten kiinteistöihin liittyvä suunnittelu kytkeytyy palveluverkon muutoksiin ja pitkän aikavälin taloussuunnitteluun. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko kaupunginhallituksella käytössään kiinteistöihin liittyvä kokonaisvaltainen suunnitelma, jossa huomioidaan tulevat palveluverkon muutokset ja säilytettävät, sekä myytävät / purettavat kiinteistöt? Miten kaupunginhallitus varmistaa, että kaupungin kiinteistökantaa koskeva tieto on ajantasaista sekä että kiinteistöjen kuntoon, käyttöön ja korjausvelkaan liittyvät taloudelliset riskit huomioidaan systemaattisesti päätöksenteossa ja taloussuunnittelussa?**

Tarkastuslautakunta arvioi, että osassa toiminnallisia tavoitteita mittarit kuvaavat tehtyjä toimenpiteitä tai prosesseja, mutta eivät mahdollista tavoitteen toteutumisen arviointia suhteessa valtuuston asettamaan päämäärään. Tämän seurauksena raportoidun toteuman ja asetetun tavoitetason välistä suhdetta ei pystytty arvioimaan johdonmukaisesti. **Tarkastuslautakunta kysyykin, miten tavoiteasetantaa voisi kehittää siten, että valtuuston asettamat tavoitteet, niiden mittarit ja raportoidut toteumat ovat keskenään johdonmukaisia siten, että tavoitteiden saavuttamista voidaan arvioida luotettavasti ja vertailukelpoisesti? Tilinpäätöksessä on esitetty sellaisia toimialakohtaisia tavoitteita, joista kuitenkin puuttuu tavoitteen toteutumista koskeva raportointi kokonaan.**

Tarkastuslautakunta katsoo, että kaupunki voisi tehdä enemmän yhteistyötä hyvinvointialueen, järjestöjen ja seurakunnan kanssa nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten ja millaisin toimenpitein kaupunki edelleen vahvistaa laaja-alaista ja moniammatillista yhteistyötä hyvinvointialueen, järjestöjen ja seurakunnan kesken?**

Kaupungin kiristynvä taloustilanne tulee aiheuttamaan haasteita tulevina tilikausina niin käyttötalouteen kuin investointeihin. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten tämä tulee vaikuttamaan talousarvionlaatimisperiaatteisiin, -raameihin ja koko prosessiin?**

9 Arviointikertomuksen hyväksyminen

LOHJAN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Lohjalla 03.06.2026

Heli Saukkola
puheenjohtaja

Otso Jolkkonen
varapuheenjohtaja

Suzanne Di Rodi-Maukku
jäsen

Liisa Jääskeläinen
jäsen

Matti Junnila
jäsen

Nina Paloranta
jäsen

Janne Turunen
jäsen